KALKINMADA EĞİTİMİN ROLÜ: SAYISAL VERİLER IŞIĞINDA KOP BÖLGESİ EĞİTİM GÖSTERGELERİ[1]

Vehbi ÇELİK*
Etem YEŞİLYURT**

ÖZET

Eğitimle kalkınma arasında doğrusal bir ilişkinin olduğu hemen herkes tarafından kabul edilen bir gerçektir. Hatta en büyük sermayenin "eğitilmiş insan gücü" olduğu ispat edilmiş durumdadır. Bilimsel çevreler tarafından kalkınma ve eğitim arasındaki etkileşimin çok yüksek olduğu ifade edilmekte, kalkınmışlık ile ilgili birçok kriterin eğitimden etkilendiği belirtilmektedir. Bu bağlamda bu araştırmanın genel amacı, KOP Bölgesi'nde yer alan Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illerinin hem kendi aralarında hem de Türkiye geneli ile kıyas edilerek eğitim ve kalkınma seviyeleri ile eğitimli insan gücü arasındaki ilişkiyi sayısal verilere dayalı olarak belirlemektir. Bu nedenle eğitim ve kalkınma arasındaki ilişki nüfus ve eğitim açısından birtakım sayısal verilere dayandırılarak açıklanmıştır. Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanan bu araştırmada "durum çalışması" deseni kullanılmış ve verilerin toplanmasında "doküman incelemesi" yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmanın ortaya koyduğu en temel sonuç, eğitim ve kalkınma arasındaki sıkı bağ olduğudur. Bu araştırma, okullaşma oranının ve öğrenci başına düşen araç-gereç sayısının artması, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısının düşük olması, yaygın eğitim kurumlarına devam eden ve tamamlayan kursiyer sayısındaki artışın vb. bir ülkenin eğitim seviyesinin ve nitelikli insan gücünün en önemli sermayesi, kalkınmanın da ham maddesi olduğunu somutlaştırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Kalkınma, Eğitimin Kalkınmadaki Rolü, KOP Bölgesi Eğitim Göstergeleri.

1. GİRİŞ

Eğitim, bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir (Ertürk, 1972). Eğitim bu görevlerini hiyerarşik ve aşamalı hedeflerle yerine getirmektedir. Taş ve Yenilmez'e (2008) göre eğitimin yakın, uzak, genel ve aşamalı hedefleri kişisel ve toplumsal anlamda çeşitli faydalar sağlamaktadır. Bu bağlamda eğitim, sosyal açıdan güçlü bir toplum oluşturmaya yardımcı olurken, eğitilmiş insanlardan oluşan üretim gücüyle de ekonomik açıdan kuvvetli bir ülke oluşturulması için destek olmaktadır. Dolayısıyla hem eğitimin tanımı hem de hedefleri Türk Milli Eğitiminin genel amaçlarından beslenmektedir.

Türk Milli Eğitiminin 2. ve 3. genel amacı, Türk Milletinin bütün fertlerini,

2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak(tır).

Böylece genel amaçlar bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan milli birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek, hızlandırmak ve nihayet Türk Milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır (MEB, 2013). Günümüzde eğitimin ekonomik, toplumsal, kültürel kalkınmayı hızlandıran en önemli faktör olduğu bilinmektedir. Eğitimin genel amacını yakalayan bireyler iktisadi kalkınmanın gerektirdiği nitelikli iş gücünü oluşturarak üretim düzeyinin artmasını ve ekonominin hızla kalkınmasını sağlamaktadır (Öztürk, 2005). Eğitim, insana yapılan en önemli yatırımdır. Bu yatırım, insan sermayesi birikiminin en

* Prof. Dr., Mevlana Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, vcelik@mevlana.edu.tr
** Yrd. Doç. Dr., Mevlana Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, eyesilyurt@mevlana.edu.tr
[1] Bu makale, 14-16 Kasım 2013 tarihleri arasında Konya'da düzenlenen "I. KOP Bölgesel Kalkınma Sempozyumu" isimli sempozyumdan alınmıştır.

KALKINMADA EĞİTİMİN ROLÜ: SAYISAL VERİLER IŞIĞINDA KOP BÖLGESİ EĞİTİM GÖSTERGELERİ

temel kaynağıdır.

Eğitim yatırımları, örgün ve yaygın eğitim-öğretim faaliyetlerini içeren resmi eğitim yanında resmi olmayan her türlü eğitim-öğretimi de kapsamaktadır (Yapraklı, Öztürk & Emsen, 2006). Türk milli eğitimi 1973 yılında yürürlüğe konulan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlendiği üzere örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki ana bölümden meydana gelmekte ve özellikleri şu şekilde sıralanmaktadır (Türkmen, 2002):

A) Örgün eğitim: Okulöncesi eğitimi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimi kapsamaktadır. Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimdir.

B) Yaygın eğitim: Amacı, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan ya da bu kademeden çıkmış yurttaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında;

• Okuma-yazma öğretmek, eksik eğitimlerini tamamlamaları için sürekli eğitim olanağını hazırlamak,

• Bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumlarını kolaylaştırıcı eğitim olanağı sağlamak,

• Milli kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak,

• Toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma ve örgütlenme anlayış ve alışkanlıkları kazandırmak,

• Ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı olanaklar hazırlamak,

• Beslenme ve sağlıklı yaşam tarzını benimsetmek,

• Çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişmeleri için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak,

• Boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmaktır.

En önemli beşeri sermaye bileşeni olan eğitim durumuna ilişkin iyileşmeler, başka bir deyişle örgün ve yaygın eğitim kurumlarına devam eden ya da bu kurumlardan mezun olan bireylerin verimliliklerini, dolayısıyla ücretlerini ve iş bulma şansını artırma, buna karşın işsiz kalma riskini azaltma gibi iş yaşamına ilişkin katkıları ile bireysel kazançlar üzerinde meydana gelen belirgin artışların kaynağını oluşturmaktadır. Bu yönleriyle eğitim seviyesinin yükseltilmesi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde işsizlik ve yoksullukla mücadelede etkin bir politika aracı olarak öne çıkmaktadır (Çalışkan, Karabacak, Meçik, 2013). Eğitimin, insan kaynaklarının beceri ve üretkenlik kapasitesini geliştirme yoluyla işgücü verimliliğini artırarak ekonomik büyümeyi hızlandırdığı, ekonomik büyümenin de gelir artışı yoluyla sağlık, eğitim, sosyal harcamaları artırarak kalkınmayı yüksek düzeylere taşıdığı görüşü önem kazanmıştır (Grant, 1968, Akt: Çolak, 2010).

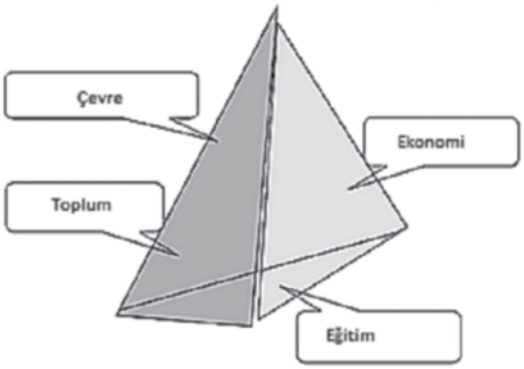
Kalkınma, bir ekonomide büyümenin yanı sıra sosyal ve kültürel unsurlarda da gelişmenin olması anlamına gelmektedir. Yani kalkınma, sayısal göstergelerin yanı sıra okuryazarlık oranı, doğum oranı, ortalama ömür gibi sayısal olmayan göstergeleri de içine almaktadır. Kalkınma genellikle az gelişmiş ülkeler için kullanılan bir kavramdır (Ünlüören ve Tayfun, 2008). Sadece maddi gereksinimlerle ilgili olmayan kalkınma, insanların toplumsal koşullarının geliştirilmesi ile de ilgilidir. Kalkınma, aynı zamanda bireylerin refah düzeylerini artırmak amacı ile siyasi iktidarın belli ekonomik politikaları izleyerek, toplumun yapısını değiştirme

girişimidir. Günümüzde ülkelerin kalkınmışlık düzeyleri, milli gelir miktarı yanında; eğitim, sosyal, kültürel ve politik durumları ile de ölçülmektedir. İktisadi gelişme kişi başına düşen mal ve hizmet birimleriyle ifade edilebildiği gibi, kişi başına düşen eğitim ve sağlık harcamaları da gelişmişliğin önemli ölçüleri arasındadır. Bunlara paralel olarak okuryazarlık ve okullaşma oranı, ortalama yaşam süresi gibi değerler de bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin bir göstergesidir. Bütün bunlar kalkınmanın merkezine insanı yerleştirmektedir. İnsanın düşüncesi, yetenekleri, eğitim düzeyi ile oluşan ekonomik ve kültürel ortam yenilik ve yaratıcılığı gerçekleştirerek üretim sürecinin girdisi olarak ekonomiye katkı sağlamaktadır (Hoşgörür ve Gezgin, 2005).

Dünya çapında bütün toplumların ve devletlerin başta gelen genel bir hedefi kalkınmadır. Gelişmekte olan ülkeler büyümeye, gelişmiş ülkeler durumlarını sürdürmeye gayret etmektedir. Mal ve hizmet üretimi artırılarak toplum refah içinde yaşamaya, devlet güçlü olmaya gayret eder. Başlangıçta sadece ekonomik büyüme şeklinde ele alınan kalkınma, daha sonra bireysel ve sosyal bağlamda insan, yönetim sistemi, insana yapılan hizmetler ve çevre gibi faktörleri de içerisine almaya başlamıştır. Bu durumda da eğitim, kalkınmada başlı başına bir faktör olarak ön planda yerini almıştır (Ergün, 2011). Konuyla ilgili olarak Eroğlu'na (2001) göre, toplumsal kalkınmanın sağlanmasındaki en önemli sacayaklarını;

1. Sürekli ve istikrarlı bir siyaset ortamı,
2. Yüksek ulaşım olanakları,
3. İyi bir iletişim, finans ortamı ve
4. Yeterli bir eğitim seviyesi oluşturmaktadır.

Bir ülkenin kalkınmışlık düzeyini belirlemede kullanılan en önemli ölçütlerden biri, o ülkenin sahip olduğu insan kaynaklarının niteliğidir. Kalkınma ve eğitim arasındaki etkileşimin çok yüksek olduğunu ifade edilen bir gerçektir. Bu da kalkınmışlık ile ilgili birçok kriterin eğitimden etkilendiği göstermektedir (Taş ve Yenilmez, 2008). Bu sürdürülebilir kalkınma grafiğini bir üçgen prizma şeklinde düşünürsek, eğitim bu üçgenin temelini oluşturmaktadır.

Kaynak: Ergün, M. (2011). *Eğitim ve kalkınma*, 3. Sosyal Bilimler Sempozyumu.

Ülkelerin refah düzeyleriyle ekonomik kalkınma arasında doğrusal bir ilişki vardır. Geri kalmış ya da az gelişmiş ülkelerin önemli problemlerinden biri de eğitim problemidir. Bir ülkenin kalkınmışlık göstergeleri arasında, eğitim düzeyinin özel bir yeri ve önemi vardır. Kalkınmış ülkelere bakıldığında eğitim hizmetleri için daha çok kaynak ayrıldığı, eğitimin süresinin daha uzun ve verilen eğitimin daha nitelikli olduğu gözlenmektedir. Gelişmiş ülkelerde sadece okul eğitimi değil, farklı tür ve düzeylerde eğitim taleplerine cevap veren kurumlar da vardır. Hayat boyu öğrenme anlayışına bağlı olarak her yaş düzeyinde psikolojiden sanat eğitimine, spordan hobi öğrenimine kadar talep edilen her tür eğitim için özel sektörün sağlayabildiği kurslara katılabilmeleri mümkündür. Bu tür kurslar,

hemen hemen bütün şehirlerde verilebilmekte ve maliyetleri de ortalama bir kazanç seviyesine sahip herkes tarafından karşılanabilmektedir (Altınışık & Peker, 2012).

Yapraklı, Öztürk ve Emsen'in (2006) aktarımına göre uluslararası literatürde Denison (1962), Schultz (1967), Mankiw, Romer ve Weil (1992), Benhabib ve Spiegel (1994), Jones (1996), Fernandez ve Mauro (2000), Bassani ve Scarpetta (2001) gibi bir çok yazar yaptıkları regresyon analizleri sonucunda, eğitimli işgücü ile ekonomik kalkınma arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Bunun yanı sıra, Goetz ve Hu (1996), Barro (2001), Asteriou ve Agiomirgianakis (2001) tarafından yapılan nedensellik analizlerinde, eğitimle kalkınma arasında karşılıklı nedensellik ilişkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kısacası bir ülkenin kalkınması için sermaye ve teknoloji transferi yanında, yeterli sayıda iyi yetişmiş işgücüne de ihtiyaç vardır. Eğitimle sağlanan birçok bilgi ve beceriler, toplumun kalkınmasına etki edeceği gibi, bireyin eğitim düzeyinin düşüklüğünden kaynaklanan bazı olumsuzlukları da azaltacağı kuşkusuzdur. Sosyo-ekonomik gelişmenin en önemli itici gücü ve verimlilik artışının en önemli unsuru, toplumun ve işgücünün eğitim düzeyidir. Ekonomi ile eğitim arasındaki ilişki kalkınma kavramı üzerinde odaklanır. İşgücünün verim düzeyinin yükseltilmesi, sürdürülebilir sosyal ve ekonomik kalkınmanın desteklenmesi ve hızlandırılması, değişmenin ve gelişmenin anahtarı olan eğitimin görevi olduğu bir gerçektir (Çakmak, 2008).

1.1. Amaç

Bu çalışmanın genel amacı, KOP Bölgesi'nde yer alan Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illerinin hem kendi aralarında hem de Türkiye geneli ile kıyas edilerek eğitim ve kalkınma seviyeleri ile eğitimli insan gücü arasındaki ilişkiyi sayısal verilere dayalı olarak belirlemektir. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır. KOP bölgesinde yer alan illerin;

1. Kalkınmışlık sıralaması nedir?

2. Aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı nedir?

3. Nüfus ve yıllık ortalama artış hızları nedir?

4. Yaygın eğitim kurumlarının kurum, kursiyer, öğretmen ve derslik sayısı kaçtır?

5. Yaygın eğitim kurumlarına devam eden ve bitiren kursiyer sayısı kaçtır?

6. Örgün eğitim seviyesine göre okullaşma oranı nedir?

7. Örgün eğitim seviyesine göre okul, şube, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısı kaçtır?

8. Yükseköğretim kurumlarındaki öğretim elemanı sayısı kaçtır?

9. Yükseköğretim kurumlarına devam eden öğrenci sayısı kaçtır?

10. Yukarıdaki sorulardan elde edilen verilerle, kalkınma sıralama arasında ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırma Deseni

Nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde tasarlanan bu araştırmada "durum çalışması" deseni kullanılmıştır. Durum çalışmasında amaç belirli bir duruma ilişkin

sonuçları ortaya koymak olduğundan elde edilen sonuçların farklı durumlara genellemesi söz konusu değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın alt amaçları doğrultusunda veriler araştırmacılar tarafından 01.10.2013 – 05.11.2013 tarihleri arasında Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK), Yüksek Öğretim Kurumu (YOK), Devlet Planlama Teşkilatı (DPT), Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) resmi internet siteleri ile Mevlana Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'ndan (MÜKDDB) elde edilmiştir. Verilerin toplanması ve analiz edilmesinde "doküman incelemesi" yönteminden yararlanılmıştır. Doküman incelemesinde araştırılması hedeflenen olgu ya da olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyaller analiz edilir. Araştırmacı ihtiyacı olan veriyi gözlem ya da görüşme yapmaya gerek duymadan elde edebilir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Doküman incelemesi, veri toplamada çeşitliliğin sağlanması, diğer veri toplama araçlarının yetersizliği, elde edilme zamanının kısa ve ekonomik oluşu, konuya doğrudan yoğunlaşmaya elverişli oluşu nedeniyle tercih edilmektedir. Uzun süreli etkileşimle araştırmanın inandırıcılığı (geçerliliği), teyit incelemesi ile de güvenirliliği sağlanmaya çalışılmıştır. Uzun süreli etkileşimde, araştırmacının veri kaynakları ile uzun süreli etkileşim halinde olması, teyit incelemesinde ise dışardan bir uzmanın ham verileri kullanarak araştırmadan elde dilen sonuçlara benzer sonuçlara ulaşması amaçlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu nedenle hem araştırmacılar verilerle uzun bir süre etkileşimde bulunmuş hem de veriler dışardan bir uzmana verilmiş ve benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

3. BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular, araştırmanın alt amaçlarında yer alan soruların sırası dikkate alınarak verilmiştir.

3.1. İllerin Kalkınmışlık Sıralaması

Kalkınma Bakanlığı, "İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması'nı (SEGE) 2011'de güncellemiştir. SEGE raporuna göre 81 il içerisinde KOP bölgesinde yer alan illerin kalkınmışlık sıralaması şu şekilde ortaya çıkmıştır. 1. TR521 KONYA: 20. sırada (ilk çeyrekte), 2. TR522 KARAMAN: 32. sırada (ikinci çeyrekte), 3. TR712 AKSARAY: 55. sırada (üçüncü çeyrekte), 4. TR713 NİĞDE: 56. sırada (üçüncü çeyrekte) yer almaktadır. SEGE-2011 çalışması demografi, eğitim, sağlık, istihdam, rekabetçi ve yenilikçi kapasite, mali kapasite, erişilebilirlik ile yaşam kalitesi olmak üzere sekiz alt kategoride, çoğunluğu 2009-2010 yıllarına ait 61 değişken kullanılarak hazırlamıştır.

3.2. KOP Bölgesinde Yer Alan İllerin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

KOP bölgesinde yer alan Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illerinin toplam nüfus sayısı, aldığı ve verdiği göç ve net öç hızını gösteren veriler Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1'den de görüldüğü üzere nüfusun en fazla olduğu il Konya'dır. İkinci sırada Aksaray ili, üçüncü sırada Niğde ve son sırada ise Karaman ili yer almaktadır. Net göç hızları dikkate alındığında en fazla göçü Konya ilinin aldığı ve bu ili Karaman ilinin takip ettiği görülmektedir. Aksaray ve Niğde illeri ise göç verme konumunda yer almaktadır. Kalkınmışlık düzeylerine bakıldığı zaman, göç alan illerden Konya ilinin ilk çeyrekte, Karaman ilinin ikinci çeyrekte, Aksaray ve Niğde illerinin ise üçüncü çeyrekte yer alması, kalkınmışlık düzeyi ile nüfus hareketleri arasındaki paralelliğe işaret etmektedir.

KALKINMADA EĞİTİMİN ROLÜ: SAYISAL VERİLER IŞIĞINDA KOP BÖLGESİ EĞİTİM GÖSTERGELERİ

Tablo 1: KOP Bölgesinde Yer Alan İllerin Aldığı, Verdiği Göç, Net Göç ve Net Göç Hızı

İllerin aldığı, verdiği göç, net göç ve net göç hızı
Provincial in-migration, out migration, net migration, rate of net migration

Dönem Period	İl Province	Toplam nüfus Total Population	Aldığı göç In-migration	Verdiği göç Out-migration	Net göç Net migration	Net göç hızı Rate of net migration
		Genel Nüfus Sayımları - General Population Censuses				
2011-2012	**Toplam** - Total	**75 627 384**	**2 317 814**	**2 317 814**	**0**	**0**
	Konya	2 052 281	51 981	48 313	3668	1,8
	Niğde	340 270	12 359	13 514	-1155	-3,4
	Aksaray	379 915	10 667	12 374	-1707	-4,5
	Karaman	235 424	8 191	8 066	125	0,5

Kaynak: Genel Nüfus Sayımı Sonuçları, 1980-2000 ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2008-2012

3.3. İllere Göre Nüfus ve Yıllık Ortalama Artış Hızları

Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illerinin yıllık ortalama nüfus artış hızları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: KOP Bölgesinde Yer Alan İllerin Nüfus ve Yıllık Ortalama Artış Hızları

İllere göre nüfus ve yıllık ortalama artış hızları

İl-Province	Nüfus-Population		Yıllık ortalama artış hızı Annual average growth rate (‰)
	2012(1)	**2023**	
Toplam-Total	**75 627 384**	**84 247 088**	**9,8**
Konya	2 052 281	2 175 214	5,3
Niğde	340 270	333 416	-1,8
Aksaray	379 915	379 050	-0,2
Karaman	235 424	242 350	2,6

TÜİK, Nüfus Projeksiyonları, 2013-2075
(1) Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları, 2012
Not: Kalibre edilmiş değerlerin yuvarlamasından dolayı rakamlar toplamı vermeyebilir.

Nüfus artış hızları dikkate alındığında KOP bölgesinde yer alan iller içerisinde yıllık ortalama artış hızı bakımından Konya ilinin ilk sırada, Karaman ilinin ise ikinci sırada yer aldığı öngörülmektedir. Öte yandan Aksaray ilinin durağana yakın bir seviyede artış sergilediği, ancak Niğde ilinin yıllık ortalama artış hızının eksi yönde olduğu tahmin edilmektedir. Elde edilen bulgular ile illerin kalkınmışlık sıralaması arasında doğru orantının bulunduğu görülmektedir.

3.4. Yaygın Eğitim Kurumlarına Göre Kurum, Kursiyer, Öğretmen ve Derslik Sayısı

İstatistiksel olarak bölge Türkiye geneli ve il bazında yaygın eğitim kurumlarına göre kurum, kursiyer, öğretmen ve derslik sayısına ilişkin bulgular Tablo 3'te görülmektedir.

Tablo 3'te görüldüğü üzere yaygın eğitim kurumlarına göre kurum, kursiyer, öğretmen ve derslik sayısı dikkate alındığında Konya ilinin açık ara önde olduğu, Niğde ilinin ise son sırada olduğu tespit edilmiştir. İlgili kategoride illeri genel anlamda ve hiyerarşik olarak Konya, Aksaray, Niğde ve Karaman ili şeklinde sıralanmaktadır. Bu sıralama ile illerin nüfus dağılımı arasında bir paralellik olup, bu durum kalkınma sıralamasına da etki etmektedir. Başka bir deyişle elde edilen bulgu, Karaman ilinin son sırada yer almasının, kalkınmışlık seviyesinde de bu ilin son sırada yer aldığını göstermeye yetmemektedir.

Tablo 3: Türkiye Geneli ve İl Bazında Yaygın Eğitim Kurumlarına Göre Kurum, Kursiyer, Öğretmen ve Derslik Sayısı

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflaması 3. Düzey ve eğitim kurumlarına göre kurum, kursiyer, öğretmen ve derslik sayısı
A.Toplam-Total B. Erkek - Males C. Kadın - Females

Eğitim kurumu ve İBBS -3. Düzey	Kurum	Başlayan kursiyer New admission			Bitiren kursiyer Graduate			Öğretmen Teacher			Derslik
	Institution	A	B	C	A	B	C	A	B	C	Classroom
2010/ '11 Öğretim yılı sonu											
TR Türkiye	13738	8524527	4144631	4379896	8260967	4041184	4219783	105769	60721	45048	91672
TR521 Konya	358	238857	114938	123919	230517	111322	119195	2862	1918	944	2350
TR522 Karaman	37	27663	15753	11910	27244	15508	11736	336	227	109	256
TR712 Aksaray	69	32670	17855	14815	32288	17678	14610	419	268	151	379
TR713 Niğde	41	28925	16420	12505	28455	16215	12240	421	276	145	276

Kaynak: Yaygın Eğitim İstatistikleri, 2006-2007, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010, 2010-2011

3.5. Yaygın Eğitim Kurumlarına Göre Devam Eden ve Bitiren Kursiyer Sayısı

Türkiye geneli ve KOP bölgesinde yer alan Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illerinde yaygın eğitim kurumlarına göre devam eden ve bitiren kursiyer sayısı Tablo 4'te yer almaktadır.

Tablo 4: Türkiye Geneli ve KOP Bölgesinde Yer Alan Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray İllerinde Yaygın Eğitim Kurumlarına Göre Devam Eden ve Bitiren Kursiyer Sayısı

İBBS 3 ve eğitim kurumlarına göre devam eden kursiyer ve bitiren kursiyer sayısı

Eğitim kurumu	Devam eden Kursiyer Attending trainee			Bitiren kursiyerlerin yaş grubu Age groups of graduates				
	Toplam Total	Erkek Male	Kadın Female	0 -5	6-14	15-22	23-44	45+
2010/ '11 Öğretim yılı sonu								
TR TÜRKİYE	8 315 810	4 065 447	4 250 363	50 992	2 043 670	2 508 063	2 642 662	1 015 580
TR521 Konya	232 263	112 098	120 165	1 644	47 985	75 788	68 255	36 845
TR522 Karaman	27 255	15 519	11 736	132	5 287	9 018	10 066	2 741
TR712 Aksaray	32 290	17 679	14 611	266	8 283	9 719	11 044	2 976
TR713 Niğde	28 503	16 235	12 268	220	7 936	8 689	9 669	1 941

Kaynak: Yaygın Eğitim İstatistikleri, 2006-2007, 2007-2008, 2008-2009, 2009-2010, 2010-2011

Yaygın eğitim kurumlarına göre devam eden ve bitiren kursiyer sayısı verilerine göre Konya ili hem devam eden hem de bitiren kursiyer sayısı bakımından ilk sırada yer almaktadır. Bu ili sırayla Aksaray, Karaman ve Niğde illeri takip etmektedir. İllerin nüfus dağılımı bu sıralamanın oluşmasına etki etmiş olabilir. Öte yandan Konya ilinin ilk, Niğde ilinin son sırada yer alması, KOP illerinin kalkınmışlık sırası göstergelerine uymaktadır.

3.6. Örgün Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı

Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray illeri ile Türkiye genelinin örgün eğitim seviyesine göre okullaşma oranını gösteren bulgular Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5: Türkiye Geneli ile Konya, Karaman, Niğde ve Aksaray İllerinin Örgün Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı

İBBS 3. Düzey ve Eğitim Seviyesine Göre Okullaşma Oranı

İBBS - 3. Düzey	Okullaşma Oranı Schooling Ratio	İlkokul Primary School			Ortaokul Lower Secondary School			Ortaöğretim (Lise) Upper Secondary Education			Genel Ortaöğretim Genel Secondary Education			Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Vocational and Technical Secondary Education		
		Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females	Toplam Total	Erkek Males	Kadın Females
[2012/'13 Öğretim yılı başı																
TR Türkiye	Brüt - Gross	107,52	107,21	107,84	107,64	106,12	109,24	96,77	99,60	93,77	52,80	52,82	52,78	43,96	46,78	40,99
TR Turkey	Net - Net	98,86	98,81	98,92	93,09	93,19	92,98	70,06	70,77	69,31	34,47	32,78	36,26	35,59	37,99	33,05
TR521 Konya	Brüt - Gross	106,71	106,58	106,84	104,50	103,31	105,74	89,52	90,05	88,96	39,15	39,07	39,23	50,37	50,98	49,73
	Net - Net	98,70	98,61	98,80	94,20	94,13	94,26	66,74	66,74	66,75	25,13	23,54	26,80	41,61	43,20	39,95
TR522 Karaman	Brüt - Gross	105,39	105,32	105,46	104,20	103,51	104,89	98,61	95,43	101,92	59,53	57,10	62,06	39,08	38,33	39,86
	Net - Net	98,65	98,81	98,49	94,69	94,68	94,70	74,38	71,50	77,36	41,83	38,03	45,77	32,55	33,47	31,59
TR712 Aksaray	Brüt - Gross	110,96	110,91	111,02	100,82	100,82	100,83	79,39	79,97	78,78	45,39	42,97	47,94	34,00	37,01	30,85
	Net - Net	99,25	99,19	99,32	91,49	91,68	91,38	59,66	59,20	60,14	31,53	27,76	35,49	28,13	31,44	24,66
TR713 Niğde	Brüt - Gross	105,50	105,56	105,43	103,22	103,28	103,25	82,10	83,11	81,06	40,52	38,62	42,48	41,58	44,49	38,58
	Net - Net	98,53	98,41	98,66	93,51	93,39	93,64	65,46	65,39	65,53	30,28	27,08	33,59	35,38	38,31	31,94

Tablo 5'ten de anlaşılacağı üzere, 2012-13 akademik yılı başında ilkokul ve ortaokul düzeylerinde illerin okullaşma oranları birbirine oldukça yakındır. Bu durum, ülkemizde ilkokul ve ortaokulun zorunlu olmasından kaynaklanabilir. Genel ortaöğretim kademesinde ise Karaman ili ilk sırada, Aksaray ili ikinci sırada, Niğde ili üçüncü sırada ve Konya ili son sırada yer almaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde ise birinci sırada Konya, ikinci sırada Niğde, üçüncü sırada Karaman ve dördüncü sırada ise Aksaray illeri gelmektedir. Bulgular genel olarak ele alındığında, illerin kalkınmışlık sıraları ile okullaşma oranı açısından sıralaması benzerlik göstermektedir.

3.7. Örgün Eğitim Seviyesine Göre Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı

İstatistiksel olarak bölge Türkiye geneli ile KOP bölgesi illeri bazında örgün eğitim seviyesine göre okul, şube, öğretmen ve derslik başına düşen öğrenci sayısına ilişkin bulgular Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6: Türkiye Geneli ile KOP Bölgesi İlleri Bazında Örgün Eğitim Seviyesine Göre Okul, Şube, Öğretmen ve Derslik Başına Düşen Öğrenci Sayısı

İlköğretim + Ortaokul (1) — Primary School + Lower Secondary School (1)

İlköğretim + Ortaokul (1)	Okul		Şube		Öğretmen (2)		Derslik (2)
	İlkokul Primary School	Ortaokul Lower Secondary School	İlkokul Primary School	Ortaokul Lower Secondary School	İlkokul Primary School	Ortaokul Lower Secondary School	İlkokul + Ortaokul Primary School + Lower Secondary School
TR Türkiye - TR Turkey	152	386	22	27	20	19	30
TR521 Konya	191	382	21	24	19	18	27
TR522 Karaman	114	243	17	24	16	15	21
TR712 Aksaray	136	188	21	24	19	16	21
TR713 Niğde	150	206	21	24	17	16	21

Ortaöğretim (2) - Upper Secondary Education (2)

Ortaöğretim Toplamı — Upper Secondary Education Total				Genel Ortaöğretim — General Secondary Education				Mesleki ve Teknik Ortaöğretim — Vocational and Technical Secondary Education			
Okul School	Şube Division	Öğretmen (2) Teacher (2)	Derslik Classroom (2)	Okul School	Şube Division	Öğretmen (2) Teacher (2)	Derslik Classroom	Okul School	Şube Division	Öğretmen (2) Teacher (2)	Derslik Classroom
382	23	16	31	464	23	16	28	326	24	15	34
336	23	15	29	357	21	15	25	325	24	16	32
295	23	15	24	327	24	16	21	263	22	13	29
301	24	15	30	272	23	14	23	348	26	16	43
294	23	14	24	314	22	14	20	279	24	14	30

(1) Açıköğretim ortaokulu ve açıköğretim lisesi öğrencisi kapsanmamıştır.
(2) Toplam öğretmen, kadrolu öğretmenleri kapsar.
Kaynak: Milli Eğitim İstatistikleri, Örgün Eğitim 2007-2012

2012-13 akademik yılına ilişkin ilkokul başına düşen öğrenci sayısında Konya ili ilk sırada yer alırken bu ili Niğde, Aksaray ve Karaman illeri takip etmektedir. Ortaokul başına düşen öğrenci sayısında ise Konya ilk sırada Aksaray son sıradadır. Orta öğretimde okul başına düşen öğrenci sayısında ilk sırada Konya ili, son sırada Niğde ili yer almaktadır. Mesleki ve teknik ortaöğretimde okul başına düşen öğrenci sayısında ilk sırada Aksaray, son sırada ise Karaman yer almaktadır. İlkokul kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bakımında en az öğrenci Karaman (16) iline aitken, bu ili Niğde (17) takip etmektedir. Konya ve Aksaray illerinde ise ilkokul kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı eşittir (19). Ortaokul kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bakımında en az öğrenci Karaman (15) iline düşerken, bu ilin arkasından sırayla Aksaray ve Niğde (16) illeri ile Konya (18) ili gelmektedir. Genel ortaöğretim kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bakımında en az öğrenci Niğde ve Aksaray (14) illerine aitken, bu illeri sırayla Konya (15) ve Karaman (16) illeri izlemektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kademesinde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı bakımında en az öğrenci Karaman (13) iline düşerken, bu ili sırayla Niğde (14), Konya ve Aksaray (16) illeri takip etmektedir. İlkokul ve ortaokul kademesinde Karaman, Aksaray ve Niğde illerinde derslik başında düşen öğrenci sayısı 21 iken, bu sayı Konya ilinde 27'dir. Genel ortaöğretim kademesinde derslik başına düşen öğrenci sayısı bakımında en az öğrenci Niğde (20) iline düşerken, bu ili sırayla

Karaman (21), Aksaray (23) ve Konya (25) illeri takip etmektedir. Mesleki ve teknik ortaöğretim kademesinde derslik başına düşen öğrenci sayısı bakımında en az öğrenci Karaman (29) iline düşerken, bu ili sırayla Niğde (30), Konya (32) ve Aksaray (43) illeri izlemektedir.

3.8. Yükseköğretimde Öğretim Elemanı Sayıları

KOP bölgesinde yer alan yükseköğretim kurumları ile YÖK çatısı altında yer alan üniversitelerin öğretim elemanı sayıları Tablo 7'de yer almaktadır.

Tablo 7: KOP ile YÖK Çatısı Altında Yer Alan Üniversitelerin Öğretim Elemanı Sayıları

YÖK - KOP Üniversiteler Birliği Birleştirilmiş Genel Envanteri Akademik Personel Sayısı ve Dağılımı										
Üniversiteler	**Prof. Dr.**	**Doçent. Dr.**	**Yrd. Doç. Dr.**	**Öğr. Gör.**	**Okut-man**	**Arş. Gör.**	**Uzman**	**Lab.**	**Diğer**	**Toplam**
Niğde Üniversitesi	38	74	214	157	48	199	10			**740**
Aksaray Üniversitesi	14	41	176	116	29	194	16			**586**
K. Mehmetbey Ünv.	8	9	64	84	12	197	6			**380**
Selçuk Üniversitesi	319	206	499	436	168	910	114			**2.652**
N. Erbakan Ünv.	228	128	296	108	16	486	27			**1.289**
Mevlana Üniversitesi	19	21	94	14	16	22	1			**187**
Karatay Üniversitesi	17	8	43	7	29	24				**128**
UNİKOP Toplamı	**643**	**487**	**1.386**	**922**	**318**	**2.032**	**174**			**5.962**
Türkiye / YOK Toplamı	**17. 807**	**10. 962**	**27. 385**	**20. 820**	**9.250**	**4.0939**	**3.396**		**94**	**130.653**
Unikop kaynak: Mevlana Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, 2013 Mayıs ayı verileri esas alınmıştır										
Türkiye kaynak: Yükseköğretim İstatistikleri 2012-2013, ÖSYM										

Türkiye genelinde öğretim elemanı sayısını 130.653 iken bunun 5.962 tanesi KOP bölgesi üniversitelerinde görev yapmaktadır. KOP bölgesi üniversitelerinde akademik personel sayıları incelendiğinde 643 Prof. Dr., 487 Doç. Dr., 1.386 Yrd. Doç. Dr., 922 öğretim görevlisi, 318 okutman, 2.032 araştırma görevlisi ve 174 uzman olmak üzere toplamda 5.962 öğretim elemanı bulunmaktadır. Tablo 7'den de görüleceği üzere akademisyen sayısının en fazla olduğu il Konya'dır. Bu ili sırayla Niğde, Aksaray ve Karaman illerinde yer alan üniversiteler izlemektedir. Üniversitelerdeki akademisyen sayısındaki farklılığı temel nedeni, kuruluş yıllarındaki ve bünyelerindeki akademik birim sayısındaki farklılıklardan kaynaklanmış olabilir.

3.9. Yükseköğretime Devam Eden Öğrenci Sayıları

Türkiye geneli ve KOP bölgesinde yer alan üniversitelerdeki öğrenci sayısı ile bu kurumlarda öğretim üyesi ve elemanı başına düşen öğrenci sayısı Tablo 8'de yer almaktadır.

Tablo 8: Türkiye Geneli ve KOP Bölgesinde Yer Alan Üniversitelerdeki Öğrenci Sayısı ile Bu Kurumlarda Öğretim Üyesi ve Elemanı Başına Düşen Öğrenci Sayısı

TÜRKİYE - KOP Üniversiteler Birliği Birleştirilmiş Toplam Öğrenci Sayıları ve Dağılımı Envanteri					
Üniversiteler	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**	**Öğretim Elemanı Başına Öğrenci Sayısı**	**Öğretim Üyesi Başına Öğrenci Sayısı**
Niğde Üniversitesi	7.923	9.688	17.611	23	54
Aksaray Üniversitesi	5.693	7.250	12.943	22	56
K. Mehmetbey Ünv.	4.522	4.108	8.630	23	106
Selçuk Üniversitesi	29.305	40.383	69.688	26	69
Necmettin Erbakan Ünv.	10.684	9.824	20.508	16	32
Karatay Üniversitesi	514	750	1264	10	19
Mevlana Üniversitesi	1.164	898	2.062	11	16
UNİKOP Toplamı	**59.805**	**72.901**	**132.706**	**22**	**53**
Türkiye / YOK Toplamı	**2.268.753**	**2.706.937**	**4.975.690**	**38**	**88**
UNİKOP verileri kaynak 1: Mevlana Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı, 2013 Mayıs ayı verileri esas alınmıştır.					
Türkiye / YOK verileri kaynak 2: Yükseköğretim İstatistikleri 2012-2013 OSYM.					
Not: Türkiye toplamı öğretim üyesi ve elemanı başına düşen öğrenci sayısı, kaynak 1 ve kaynak 2 verileri dikkate alınarak araştırmacılar tarafından hesaplanmıştır.					

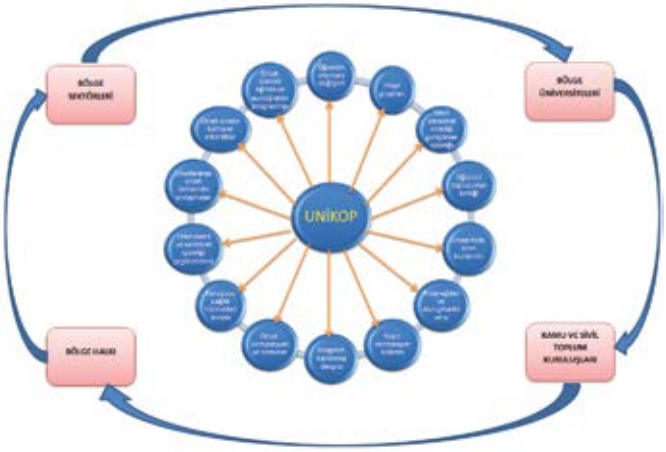
Tablo 8'de yer aldığı üzere, Türkiye'deki 2.268.753 kız öğrencinin 59.805'i ve 2.706.937 erkek öğrencinin 72.901'i olmak üzere toplamda 4.975.690 öğrencinin 132.706'sı KOP bölgesi üniversitelerinde eğitim görmektedir. KOP bölgesindeki üniversitelerde öğretim elemanı başına düşen öğrenci sayısı yaklaşık 22 iken, öğretim üyesi başına düşen öğrenci sayısı ortalama 53'dür. Bu bakımdan KOP bölgesi üniversiteleri, Türkiye ortalamasının altında bir değere sahiptir. İl bazında ele alındığında öğretim üyesi başına en az öğrenci Konya ilindeki üniversitelere aitken, bu ili sırayla Niğde, Aksaray ve Karaman illerindeki üniversiteler takip etmektedir. Elde edilen bulgular, illerin kalkınmışlık sıralamasında Konya iliyle paralellik sergilerken, Karaman ilinin son sırada yer alması, bu ildeki üniversitenin kuruluşunun yakın bir tarihte olmasından kaynaklanabilir.

4. SONUÇ

İnsana yapılan bir yatırım olarak eğitim, bir ülkenin gelişmişlik düzeyini belirleyen faktörlerden biridir. Eğitim ile sağlanan katma değer, beşeri sermaye unsurunu ortaya çıkarmaktadır. Eğitimli insanların artması ile kalkınma arasında doğru orantı vardır. Eğitim seviyesindeki artış aynı zamanda, ekonomik ve sosyal anlamda yaşanan bir ilerlemenin işaretidir. Bu nedenle okullaşma oranının ve öğrenci başına düşen araç-gereç sayısının artması, derslik ve öğretmen başına düşen öğrenci sayısının düşük olması, yaygın eğitim kurumlarına devam eden ve tamamlayan kursiyer sayısındaki artış vb. bir ülkenin eğitim seviyesinin, nitelikli insan gücünün en önemli sermayesi ve kalkınmanın da ham maddesidir. Çalışmadan elde edilen bulgular bu sonuca ulaşmayı kolaylaştırmakta ve alan yazında yer alan araştırmaların ortaya koyduğu eğitimli işgücü ile kalkınma arasındaki pozitif ilişkinin varlığını doğrulamaktadır.

Örgün eğitim kurumları açısından kalkınmanın en önemli öğesini üniversiteler

oluşturmaktadır ve bu görev bir bakıma onlara aittir. Bu bakımdan UNİKOP konsorsiyumu, KOP bölgesinde yer alan üniversitelerin kalkınma açısından temel faaliyetlerini ve paydaşların etkileşimini rasyonel olarak belirlemeye çalışmıştır (MÜKDDB, 2013).

Şekil 1: UNİKOP Temel Faaliyetleri ve Paydaşların Etkileşimi

Şekil 1'de görüleceği üzere, KOP bölgesinde yer alan üniversitelerin temel faaliyetlerini ve paydaşların etkileşimi için UNİKOP konsorsiyumunun geliştirdiği öneriler şu şekilde özetlenebilir:

• Bölgesel Kalkınma Dergisi'nin kurulmasına,

• Sürekli eğitim merkezlerinin koordinasyonunun sağlanmasına,

• Ortak yurtdışı eğitim ve çalışma programları anlaşmalarının yapılmasına,

• Uzman öğretim elemanlarına yönelik değişim programının başlatılmasına,

• Programlara bölgesel sorunlara ve bölgesel kalkınmaya yönelik derslerin ilave edilmesine,

• Üniversitelerin lisans öğretimleri arasında yandal ve çift anadal programlarının başlatılmasına,

• KOP bölgesi üniversiteler birliği'ne dâhil olan üniversitelerin birbirlerinin fiziki imkânlarından faydalanmasına,

• Bölge farkındalığını artıracak ve bölgedeki yaşam kalitesinin iyileşmesine katkıda bulunacak sosyal sorumluluk faaliyetlerine,

• Bölge adına çalışma yapacak proje gruplarına gerekli imkânların sağlanması için üniversiteler kaynaklarını eşgüdümlü bir şekilde kullanılmasına,

• KOP bölgesi sorunları ve yatırım yapılması gerekli alanların belirlenmesi için çalışma grupları rapor hazırlayarak üniversitelerin proje birimleri tarafından bu alanlardaki projelere öncelik verilmesine önem verilmelidir.

KAYNAKÇA

Altınışık, İ., Peker, H. S. (2012). Eğitimin ekonomik kalkınmaya etkisi, *Sosyoteknik Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, 2(4), 1-13.

Çakmak, Ö. (2008). Eğitimin ekonomiye ve kalkınmaya etkisi, *D.Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (11), 33-41.

Çalışkan, Ş., Karabacak,, M., Meçik, O. (2013).Türkiye'de eğitim-ekonomik büyüme ilişkisi: 1923-2011 (Kantitatif bir yaklaşım), *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(21), 29-48.

Çolak, M. (2010). Eğitim ve beşeri sermayenin kalkınma üzerine etkisi, Kamu-İş, 11(3), 109-125

KALKINMADA EĞİTİMİN ROLÜ: SAYISAL VERİLER IŞIĞINDA KOP BÖLGESİ EĞİTİM GÖSTERGELERİ

DPT (2013). *İllerin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması güncellendi*, http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14197/BASIN_A%C3%87IKLAMASIsege_2011-v6.pdf, Erişim Tarihi: 17.10.2013.

Ergün, M. (2011). Eğitim ve kalkınma, *3. Sosyal Bilimler Sempozyumu*, Dicle Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Merkezi, Diyarbakır.

Eroğlu, A. A. (2001), Türkiye'de eğitime ayrılan kaynaklar ve iktisadi kalkınmada eğitimin rolü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Ünv., Sosyal Bil. Enstitüsü, İstanbul.

Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme,* Ankara, Yelkentepe Yayınları.

Hoşgörür, V., Gezgin, G. (2005). Ekonomik ve sosyal kalkınmada eğitim, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, II(I), 1-12.

MEB. (2013). *MEB Mevzuat,* http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html, Erişim Tarihi: 05.11.2013.

MÜKDDB. (2013). *KOP Bölgesi üniversiteler birliği envanter raporu*, Mevlana Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı.

Öztürk, N. (2005). İktisadi kalkınmada eğitimin rolü, *Sosyoekonomi,* (1), 27-44.

Taş, U., Yenilmez, F. (2008). Türkiye'de eğitimin kalkınma üzerindeki rolü ve eğitim yatırımlarının geri dönüş oranı, *Osmangazi Ünv. Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 155-186.

TUİK. (2013). *Temel istatistikler,* http://www.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist, Erişim Tarihi: 17.10.2013.

Türkmen, F. (2002). Eğitimin ekonomik ve sosyal faydaları ve Türkiye'de eğitim ekonomik büyüme ilişkisinin araştırılması, DPT – Uzmanlık Tezleri, Yayın No: DPT: 2655.

Ünlüören, K., Tayfun a. (2008). *Ekonomi*, Nobel Yayın Dağıtım.

Yapraklı, S., Öztürk, L. & Emsen, Ö. S. (2006). Eğitimin başarısında kalkınmışlığın etkisi: 1990 ve 2000 yılları ÖSS başarı oranları üzerine bir uygulama, A*tatürk Ünv. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7*(1), 357-366.

Yıldırım, A., Simsek, H. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.

YOK. (2013). *İstatistikler,* http://www.yok.gov.tr/web/guest/istatistikler, Erişim Tarihi: 17.10.2013.